

Megjelenik minden héten négyszer: t. i. a Jelenkor vasárnap, kedden és csütörtökön; a Társalkodó pedig pénteken, mindegyik minden ízben egyegy íven. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál urt utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívánatos példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetés főlvetetik's pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Kinevezések, és előléptetések. — Közlekedések ügye II. Országgyűlés: kerületi tanácskozások a városrendezési választmányi munkálat fölötti; főrendi ülés: választmányok hitelesítése.)

Külföld. (Spanyolország, Anglia, Franciaország, Német és Olaszország's elegy.)
Értesítő.

MAGYARORSZÁG és ERDÉLY.

Őcs. 's ap. kir. felsége a' károlyfejérvári székes káptalan-nál Erdélyben megüritt tiszteletbeli kanonokságra B o d n á r Lajos zalathnai plébánust érdemesíteni, —'s G e b e l Károly erdélyi kir. kormányzóki titoknokot kormányzóki tanácsossá előléptetni legkegy. méltóztatott. — S c h n e i d e r Géza kassai főpostagazgatósági gyakornok az észéki főposta-igazgatóság-hoz járulnökká lón kinevezve.

Közlekedések ügye.

II.

Egyenval a' vukovári vasut-társaság ajánlatai közt 1844. és 1848ban.

Lehetetlen, hogy a' vukovárfiumei társulat képviselője, midőn a' társulat nevében az emlékiratot készítette, észre-vette volna e' kiáltó dolgokat. Máskép nem történhetik, hogy a' magyar közönségről, a' nemzet értelmiségéről a' diaetán, olly kevés combinationalis tehetséget, olly feledékenységet a' mult diaeta alatti vitatkozásokra és s a j á t d o c t r i n á i r a tehetett volna fel.

Annyi világos, hogy a' fumei társulat 1844. óta —három év alatt — okosodott, és a' számításban erősebb lett (1) de bizony a' diaetának tompulni kell vala's retrograd haladni, hogy a' megalkuvásból legyen valómi.

Mert hogy most mindenben többlet követeljen, és viszont mindenben kevesebbet adjon a' társulat's mégis válják valami a' vásárból, ezt elhinni ezíra dolog lenne.

Még azt is elkövette a' vukovári társaság a' törvényhozással, hogy emlékiratában 1844ki és 1848ki ajánlatát c o l u m n a l i t e r egymás mellé nyomatta. — Lássuk a' különbözőségeket, mint ott megírva vannak.

A' vukovárfiumei társaság tehát:

I. 1844ben kötelezte magát Vukovártól vaspályát építeni Kulpa-Brodig;

1848ban pedig csak Károlyvárosig, tehát 10¹/₄ mérfölddel távolabb tengerpartunktól.

II. 1844ben a' sokkal hosszabb's terhebb vonalon, melly Fiumét 10¹/₄ mérfölddel jobban megközelíti, csak 18 millió tókére kíván kamatbiztosítást;

1848ban pedig a' tengerparttól 10¹/₄ mfölddel errébb maradó, kurtább és szerinte kedvezőbb vonalon haladó vas-utra 20 millióig kíván biztosítani.

III. 1844ben kötelezi magát a' társulat, hogy az egész vonalt 8 év alatt fölépíti;

1848ban pedig azt mondja a' társulat, hogy fölépítési éveket kötelezni nem lehet.

IV. 1844ben kötelezte magát a' társulat, hogy minden évben a' pálya's részét legalább elkészíti's részenként megnyitja;

1848ban pedig erről a' társ. tudni nem akar, hanem arról fog alkudni, mennyi időre köteles a' törvény sanctiója után megkezdetni a' munkát.

V. 1844ben a' személyszállítás bérére nézve olcsóbb tarifát ajánl;

1848ban pedig a' központi vasut-társaság drágább tarifáját kívánja.

VI. 1844ben a' társaság biztosítást kíván 20 évig, hogy az al Dunának Dráva és Száva közti bármely pontjától vasutépítés Trieszt, és a' trieszti vonal felé engedélyeztetni nem fog;

1848ban pedig a' társ. e' tilalmat a' Duna felső részére egész P e s t i g kiterjesztetni kívánja.

VII. 1844ben a' trieszti vonallal összeköttetés tilalmát a' társulat magára is ajánlja kötelezőleg;

1848ban pedig hallatlan! — egyenesen szabadítékot kíván — de csak magának — hogy Zágrábtól Steinbruchnál magát a' trieszti vonallal összeköthesse!

VIII. 1844ben a' társaság csak a' harmadik, negyedik's ötödik kamat — és így csak 3% — biztosítást kíván;

1848ban pedig mind az öt azaz teljes 5% kamatbiztosítást követel. —

IX. 1844ben a' társaság e' kamatbiztosítást csak 30 évre kívánja terjesztetni;

1848ban pedig a' társ. 30 évet nem fogadhat el, hanem a' többi föltétel elfogadatásából látja meg: mennyi évet kössön ki magának. — Értetik: többet.

X. 1844ben a' társulat kötelezi magát, hogy a' vaspályát 30 év mulva kármentés mellett az országnak bármikor átadja; —

1848ban pedig egyenesen kimondja a' társulat, hogy e' föltételt el nem fogadhatja, hanem 70 évig a' társaság kisajátíthatlan tulajdona marad a' vasut.

XI. 1844ben megelégedett a' társaság, hogy ha Kulpa-Brodttól Fiuméig folytatni akarja a' vasutat, neki hasonló föltételek alatt engedély adassék;

1848ban pedig biztosítást most kíván előre, de a' föltételeket csak jövő országgyűlésen fogja megmondani.

XII. 1844ben megelégtelt a' társulat a' vukovárfiumei vonalra szóló szabadítékkal;

1848b. pedig elsőszéket kíván a' központi vasutallal összeköttetésre's alvidéki vonalakra, a' központi vasut-társaságot kivéve — minden más föltét. — Lesz hát Magyarországnak is vasut-királya! —

XIII. 1844ben megelégedett a' társaság 8% el mint a' jövedelem maximumával, mellyen túl a' tarifa csökkenthető; 1848ban a' jövedelem maximumát 10% re emeli föl.

Ezekhez nem kell commentár. Ez így van megírva a' vukovárfiumei társulat emlékiratában, mellyet e' napokban d d t o 4. nov. 1847. az országgyűlésnek beadott.

Bzony bizony nagyon megtanultuk a' politikából, hogy minden követelés nő a' halasztásban. Már hiszen mi megengedjük, hogy ez a' politikában axioma, de hogy a' pecunialis világban is az lenne a' leghelyesebb eljárás, hogy ha valami ma 10 ftot nem adnak, holnap 20 forintot követeljenk, ez mégsem fél árva fejünkbe.

Azonban a' vukovárfiumei társaság azóta organizálta magát, hazafi keblű igazgatósággal bir, „tiszta hazai elemekből áll, s annak vezérlete kétségte-lenül hazafiúi szellemtől van lelkésítve“ mint az emlékirat mondja.

Szegény hazám!

ORSZÁGGYŰLÉS.

Febr. 16án az 55ik kerül. ülésb. elnökök: Hun-kár és Papszász; jegyzők: Szabó M. és Házmán Fr. tárgy: városi ügy. — Szabó M. olvassa a' b. Kemény Dienes meg nem hivatásairánt kelt üzenetet és fölirást. — Bernáth Zs.

(Ung) bocsánatot kér, hogy mielőtt a' napi rendre térnének át, egy pár észrevétellel megszakasztja a' tanácskozás folyamatát. Észrevételei a' ház rendére vonatkozik. A' verifikationalis választvány már négy hónap óta működik, és még is azt kell szólnak tapasztalnia, hogy Pozsony város követei maig sem ülnek itt, sem pedig ezért a' város ellen tudtára a' törvényes kereset megindítva nincsen. — Megkérendőnek vélné az elnökséget, járjon végre az ügy mibenlétének. 2)

Ez országgyűlés elején a' kerületi ülésekről jegyzőkönyv-vezetés rendeltetett el. E' jegyzőkönyv jól is vezetett, mert befoglaltatának az indítványok sor szerint, az arra kelt határozatok, az illető ülések elnökei és jegyzője megnevezésével együtt. E' jegyzőkönyv figyelmet és ápolást érdemel. És mert a' kerületi ülésekre nézve hiteles okleveleknek tartja ezeket, kívánná, hogy vagy köziratra, vagy nyomtatás alá bocsátatni rendeltetnének. — Hun-kár elnökielg jelenti, miszerint Pozsony város ellen a' kereset már megindított.

K o s s u t h: Ung követe észrevételét ellen kifogása nincsen, csak a' módra nézve szeretne tisztába jóni, vajjon az elnökség köziratra, vagy nyomtatás alá véli e' bocsátandónak a' jegyzőkönyveket. S o m s i e s mindenesetre legelőbb a' hitelesítést kívánja, mert e' könyvekre hivatkozás történendvén, kell, hogy hitelesek legyenek's ha eddig nem volnának, erre nézve választványt kíván. Szabó M. (Vasm.) eddiglen a' kerületi elnökök és jegyzők hitelesíték. Továbbra is elég lesz e' ez eljárás vagy választványra bizassék a' hitelesítés? a' kk. és rr. határozatától függend. K o s s u t h: Az eddigi hitelesítési módot elégségesnek tartja, azonban, ha valamely követ a' szerkezet ellen kifogást teend, a' szerint kiigazítandó a' jegyzőkönyv. B o n i s. A' táblának már határozata van arra, hogy a' kerületi elnökök és jegyzők hitelesítsék a' jegyzőkönyveket, azért is, mert ok tudják legjobban, mi vétett föl, és mi ment határozatba: de Pest követének észrevétele is figyelmet érdemel. K e n d e (Szatmárm.) Nem bánja, hitelesítsék az elnök és jegyző. De ha e' jegyzőkönyveket országos okiratul akarják használni, azon esetre szükséges, hogy minden héten az előbbeni hét üléseiről szóló jegyzőkönyv az ülésben országosan hitelesítsék; vagy ha inkább tetszenék, választvány által. A' kinyomatást pedig mindenesetre ajánlja. S z l u h a (Jászkunság) választványi hitelesítést akar. Szabó M. (Vas) azok megnyugtatasaul, kik az eddigi gyakorlattal nem elég-

szenek meg, észszerűnek vélné, hogy a' naplóbiráló választvány tagjaiból kettő sor szerint hitelesítse hetenként a' jegyzőkönyvet. S o m s i e s. Ha controlleriát akarnak, ne csupán az elnök és jegyző hitelesítsenek, hanem az összes testület kifolyásaiként a' naplóbiráló választvány tagjai is. B o n i s. F e l e d n i látszik szóló a' tábla határozatát, miszerint a' hitelesítés az elnököt és jegyzőt illeti. (S o m s i e s szavazást sürget, mások az eddigi gyakorlatnál kívánnak maradni.) — Végre néhány közbeszólalás után határozattá lón: hogy a' naplóbiráló közöl sor szerint hetenként kettő kettő hitelesítse a' jegyzőkönyveket. K o s s u t h mielőtt a' napi renden levő tárgyhoz szólana, egy kéréssel járul a' táblához. — A' vukovárfiumei vasut ügyében kiküldött választvány már megkezdé munkálatát's minthogy kik e' vasut iránt helyérdekkel viseltetnek, sokban fölvilágosítást adhatnak, kéri a' rendeket, nevezékek a' választványhoz tagokul Verőce és Szerém első követeit is. (Helyesen). — És most a' szőnyegen forgó tárgyhoz szól. Tegnap szavazás által döntetett el a' 29. § módosítása. Soprony az eddigi gyakorlat megtartását indítványozá, míg némely követek elhatározatni akarák: vajjon az udvartelkek polgári vagy nemesi természetet öltsenek e', s vajjon tartoznak e' városához, vagy sem? Ezt amugy tisztán theoriatlag eldönteni nem lehet. Mert részben oda tartoznak a' más részről nem. Szerinte magánjogilag nem tartoznak a' városhoz, de közjogilag igen, miután a' városi rendőrség alá vettetének. És szóló e' szempontból meríti módosítványát. Ő a' városi udvartelkeket úgy tekinti, mint a' falusi compossessoratusokat, mellyekben a' község éjőre, kerülője fizetéséhez a' földesur is járul, a' nélkül hogy ebben valami sérelmet keresne. Épen így, mert a' városi udvartelkes életét a' városától elválasztani nem lehet, igazságos, sőt szükségesnek tartja, hogy a' házi adó azon fajait, mellyek községi és nem törvényhatósági természetűek, a' városi curialista is viselni köteles legyen. Ilyenek e' községi természetű terhek: a' csatorna- kövezet- világítás- 'stb. adók. Ezeket viselni községi szemponton kívül egyéb fontos tekintetek is igénylik.

Ha már a' curiák rendőrileg városi hatóság alá vettetének, privilegialis szempontból sem vehetők ki, ha polgárjogokból kizáratni nem akarják a' curialistát. A' curiák a' város érdekével szoros kapcsolatban állanak, mert értékök is néha épen azért ér föl egész uradalmakkal, mert a' városban fekszenek. Ő tehát, mert a' polgári jogból nem rekeszti ki a' curialistát, az adó alól sem oldhatja föl. 'S mert ha a' polgárjogtól illy curiák megfosztatnának, akkor a' dolog practicaí oldalát tekintve, olly város, minő Komárom, melly majd 300 curiával bir, a' kis városok categoriájába süllyedne. — Mindezeknél fogva kívánja, hogy a' curiák a' községi terhekben aránylag részesüljenek. — B a b a r c z y (Csongrád) Nem látja e' munkálatot következetesnek. Ő azt hiszi, a' városok rendezésével új terheket a' kiváltságokra róni nem akarhat-

nak, miután a' 28. § is csak a' gyakorlatra hivatkozik az ott előszámlált épületek megadóztatása iránt. Szóló a' curiákat is e' § tárgyaihoz sorozná. J u s t h (Turóc) vajjon a' pesti módosítás szerint értetnek e' a' rendőri tisztviselők fizetésük? ha nem, világosan ezeket is a' községi terhek közé kívánja tételni. — K e n d e (Szatmárm.) a' pesti módosítványba községi szokatlan's félre magyarázható kifejezés helyett r e n d ő r i t ajánl, — minthogy a' pestmegyei követ által előszámlált világítási, — tüzelési, — kövezeti's az költségek mind rendőriek. K o s s u t h. Elfogadja. Nemelylek szavazást sürgetnek. Szabó M. (Vas): A' szavazást, ha a' pesti módosításhoz a' szatmári hozzáadatik, fölöslegnek hiszi. P a c o l a y (Hont): A' rendőri költségek meghatározása czi-vakodásokra nyujtván alkalmat, inkább kívánja kimondatni, hogy a' curialista a' város minden költségeiben részesüljön. H á z m á n a' pesti indítványt inpracticusnak leli. Nálunk a' költségvetés úgy történik, hogy felszámítván az évi kiadás csak mennyire ezt a' közjöveldemek nem fődözik — vettetik adó a' polgárságra: de koránsem rovatok szerint. E' rovatok számítását végett új tisztviselők szükségeltetnének, mit a' curiáktól bejövendő 7 — 8 forint nem érdemel meg. B a l o g h K. (Györm.) Tegnap tétellett már kérdés, vajjon a' házi adó elvállaltával a' curiák nem fognak e' a' megyéhez is fizetni? Szerinte ugyanazon kedvezéseknél fogva, mellyeket a' curiáknak a' város ad, a' városi pénztárba kellene fizetniök: de ugyanazért, hogy minden anomalia megszüntessék, a' mult országgyűlési megállapodás nyomán a' curiák a' városba volnának's pedig kényszerítőleg bekebelezendők. Addig azonban, mig erre nézve a' törvény nem rendelkezett, az eddigi gyakorlat megtartását sürgeti. K o s s u t h. Tegnap a' Sus módosítását szavazták, mitől eltérni, mint Győr akarná, nem le-

bet. A bekebelezésre ő szinte akar törvényt, s meglehet indítványozni fog is. De az anomaliát, hol pénz forog fön, radicalis módon megszüntetni kissé kényes dolog. Például ha a komáromi 300 curiákényszerítőleg kellene bekebelezni, egyre egyre 10,000 forintot számítván, hol vennék a szükséges 3,000,000 forintot? Mondjuk ki bár az expropriatíót, rögtön nem segítünk a bajon, mert erre tömérdek pénz kívánatik. Ő ismétli: a gyakorlatnál maradni nem lehet; a községi terhekben részletelni kell a curiákat, mert nem akarja, hogy a polgári életből kizárva, polgári jogok nélkül, nonensék a tegyék a városi curialistákat. — Buda köv. által indítványára fogott impracticillitás sem áll. Mert a kiadási rovatok tudják, s ebből kulcsot dolgozni ki olly könnyű, hogy ez semmi új hivatalnokot nem igényel. Reá nézve mindegy, az itt ajánlott módosítások közül akármelyik fogadtatik el, csak ne szavazanak. Ne hitessék el magukkal, mintha a házi adó a községi terhekkel ellentétben volna: mert a községi terhek a házi adó nélkül is mindenütt és mindenkor viselendők. Simon (Sopronym.): Az eddigi gyakorlatot pártolja. Paczola (Hont): Miután a házi adó vagy a személy- vagy a vagyonbátorság tartására végett fizetetik; s miután már a curialista rendőri, büntetőjogi tekintetből a városi hatóság alá vettett: igen természetes, hogy az egész háziadót viselni tartozzék. Bónis Nem szeretné, ha a községi szó közigazgatásira értetnék. Végre a Sus a pesti módosítással elfogadtattott, mely szerint a 29ik Sus így áll:

A kiváltságos udartelkek a törvény további rendelkezégy csupán a városi házi adó azon rovatának viseléséhez tartozandának aránylag járulni, mellyek községi és rendőri természetűek. Olvassatik a 30ik Sus. Azon fekvő birtokok, pénztők és mindennemű haszonvételek: mellyeknek jövedelmét a város pénztárába folynak, a város magánvagyonát képezik.

Bernáth (Ung): Nem látja okát, miért kell megnevezni, mi a város vagyona? Pál (Sopronym.): Vagy általánosan szeretné kimondani mi a városé, vagy ha már specificálnak, a kormányi javaslatnak ide vonatkozó 29ik Sát fogadják el, melly terjedelmesebben specificál. Kossuth. Bonyolult viszonyaink miatt meg kell említeni, mi a város magánvagyon, mert ha a város adósságot tesz, magánvagyonát hypothekálul lekötötheti, de a polgárok által fizetendő adó tőkét ez nem fordíthatja soha. És ime, ezért kell a magánvagyon megnevezni. A Sus tehát meghagyott, csupán Kende Zs. későbbi felszólítására a magánérték helyett, miatt ő aestimatiót értett, tétetvén a határozottabb magánvagyon. Olvassatik a 31ik Sus. A város magánvagyonára nézve, magánbirtokosnak tekintetik, és illy minőségben minden akár általa, akár ellene indítható magán-követelések iránt, a köztörvény és köztörvényi bíró alatt áll. (Marad) 32. Sus. Ha a város nemesi fekvő birtokait, ideiglenes haszonvétele végett a lakosok között felosztotta, az illy részes birtoklásból eredő viszonyokra, és a részes birtokosok ellen ezen birtokosok iránt támasztható követelésekre nézve, a városnak eddig gyakorlott hatósága fenmarad. 33. S. A várost azon fekvő javaira nézve, mellyeknek a jelen törvény kihirdetésekor már birtokában volt, nem bírhatási csizmél fogva haborgatni nem lehet. — Mind három változatlanul meghagyott. 34. S. Szumrák (Besztercebánya): A városokat birtokszerzésben nem kívánja megszoríttatni. Mauróvics (Esztergam v.): Szerinte, ha a város elszakadt birtokait bebizonyítván visszaszerezni akarná, e joga törvény által mondassék ki. Kossuth. A visszaszerezhetőség kizárva nincs, mert jelen Sus csak új szerzést nem enged meg. Beszterczeb. követének felelve, lehetnek esetek, midőn politialis tekintetből valamely birtok bekebelezendő: mert többnyire illy érintkező, de külön rendőrség alatti helyek szoktak leginkább tolvaj-menedékül szolgálni. Azonban ekkor is, mit Londonról mondott követ ur, miszerint elnyelt több falut, igaz marad, hogy a törvényhatóság külön áll. Ha a városi követek megnyugtására szolgál, a Shoz lehet tenni: a törvényhozás különös engedelme nélkül a város határán kívül fekvő birtokot nem sorozhat. Egyébiránt a Sus végire a curiák kisajátítását illetőleg ajánl hozzátélt, melly elfogadtatván a Sus következőleg áll: A város, határin kívül, e törvény kihirdetése után fekvő birtokot nem szerzethet, hanem azokra nézve, mellyeket már bir, a birtok címjelt megerősítheti. S a határin belül fekvő nemesi udartelkeket alispáni üelőségek előtt kezdendő s a törvényekre birtokon belül, onnan pedig birtokon kívül fölebbhozandó per útján az illető birtokosok tökéletes kármentesítésével kisajátíthatja a városi törvényhatóságba keblezheti.

Bónis. Pest követe indítványa a curiák bekebelezését illetőleg lényeges levén elfogadható; de a másik módosítvány szükségtelen. V é b e r (Szeged) lehetnek olly körülmények, mellyek a cserét szükségessé teszik: azért ennek megengedtetését is törvény által kimondatni kívánja. Sz ó n y i (Lócsé) küldöji mind cserélni, mind új birtokot szerezni akarnak. — Károlyi (Pestvár.): Az új birtokszerezhetőség a törvényhozás különös engedelmeivel kife-

jezést a törvénybe igttatni kéri; mert Pest néhány év múlva kénytelen leend a szomszéd pusztát a város nagyobbítása miatt megszerezni. Sz e r d a h e l y i (Gyórm.) a kormányi törvényjavaslat ide vonatkozó szakaszát szerette volna elfogadtatni, mert abban a szabad alku a curiák bekebelezésére nézve főnhagyatik: és ha a rendek a pesti kényszerítő eljárást helyeslik, legalább az egyezkedést ne zárják ki. K e n d e (Szatmár.) szinte illy értelemben nyilatkozik. A szabad egyezkedést az alispáni hivatalra bizandónak véli. Paczola (Hont) kérdi: vajon a bekebelezés által a város elsajátítja e a privilegialis jogot? B a l o g h K. (Gyórm.) a honti nehézség a mult országgyűlési megállapodás szerint megoldva van: mert ott a bekebelezés territorialis szempontból vétett föl, míg jelenleg a magánvagyonnal érintetvén az expropriatio, zavarokra nyujt alkalmat. Ő a pesti módosítást külön Sba foglalná, s utána vetné a mult országgyűlési megállapodás szerint a bekebelezés követkevényeit. K o s s u t h. Hont észrevétele után Győr követe ajánlatát elfogadja. Olvassatik a 35. S. P i u k o v i c s (Bács k.) az italmérsi jogot a városnak adná, mert a magányosak által birt csapszék, a bűnnek megannyi barlangjai. Ohajlja, hogy a városi csapszék száma a népesség, kereskedés — és átviteli tekintetek szerint határozassék meg: miért küldöji a kir. kisebbszerveleteket egyenesen a hatóság által kívánják gyakorlatni. (Maradon) s a S meghagyott. A város közjövödelmeinek gyarapítása tekintetből egyedúrúságot, a magánkereset terén föl nem állíthat. Olvassatik a 36. S. A város a földesuri haszonvételek és polgári javadalmak élvezése iránt, csak az eddig törvényesen szerzett, és gyakorlott kiváltsági és szerződési jogok sértése nélkül, és csak szabály által rendelkezhetik; de korlátolt számu egyedek javára kirekesztett intézkedést tenni ezuton sem lehet. A S vége ellen érthetlenségi tekintetből tett kifogást néhány városi követ; de a többség az egészet épen hagyta. K o s s u t h a közigalomról szóló S elé egy új ajánl, melly szerint a városi köziskolák — nem minteddig, hogy míg a kath. iskolák az adóból, azon adóból, mellyhez a protestans néha legtöbbsz járult, segedelmeztetének, addig a protestansokéi egészen a felekezetre hagyattak, mint Selmecz, Körmöcz evangélicus iskolái is bizonyítják — tehát hogy a köziskolák egyenlően segedelmeztessenek s a 117. S f) pontja épen hagyassék, miglen a rendek az iskolákról külön rendelkezendek. Olvassatik a 37. S, melly a várost munka-terhelten lakosai eltartására kötelezi. E Shoztöbbsz szölk a városi követek közül, sokan kihagyatását javaslá. E r t l Soprony vár. k. A segedelmeztést csak az 5. Sba foglalt megtelepedettek kiváná értetni. K á r o l y i I. (Pestv.) ő sem akarná az idegen koldusokat tartani, minők Ausztriából mint megbukott fabricansok — előzőnk a várost. — T ü r n b ö c k (Buda) a város beteget és egyéb ügyefogyottai ápolását is a Sba kíváná tétetni. B a b a r c z y a S t, mert félremagyarázásokot vonhat maga után, például akadhat valamit lázító, ki a törvényt a henyé nép javára magyarázva a tanács és polgárság ellen, kik illyek eltartására nem is kötelezhetők — fölbujtana a tömeget, kihagyandónak véli. A városok törvény nélkül is gondoskodnak szegényekről. Házman. Nehogy e S angolléle szegény törvényne legyen, örömet kihagyandó; de a közigalom eszméjét fölládozni még sem szerinthe. — Némelyek még a közinséggel foglalkozó választványhoz kívánák az ügyet áttétetni. Végül szavazásra kerülvén a dolog a S kihagyatása elhatározott. A benhagyásra szavaztak Trencsény, Nógrád, Hont, Zólyom, Pozsega, Verőcze, Bereg, Mármaros, Csanád, Arad, Temes, Torontál. Tehát 12 szó ellenében 36 szavazat a S t kihagyta. Pest és Turócz nem szavaztak. — Következett a 38d. S.

Lipthay Antal (esztergami fők. k.) Midőn ezen 38. szakaszhoz hozzá szölk, megvallom, igen kényelmetlen helyzetben érzem magamat, és pedig először azért, mert olly élv ellen kívánok nyilatkozni, melly mellett nemcsak a kerületi választvány véleménye, de maga a k. k. előadások 4ik pontjához kapcsolt törvényjavaslat is harcol; de azon kis különbséggel, hogy míg a választvány nagyobb számot, addig a kormányi törvényjavaslat kevesebb számot állít föl qualificatióul a városok mikénti osztályozására; de kényelmetlen helyzetben vagyok 2or azért is, mert némileg a parlamentalis határt túl kell lépnem, miután előadásomban szükségképp olyakat is kell érintenem, mellyek még csak következőleg lesznek a tábla részletes tanácskozásának tárgyai; mellyeket azonban teljességgel nem mellőzhetek, szoros logikai kapcsolatban levén azok épen a jelen szakasszal. Azonban a tek. KK. és RR. loyális béketerősökben bizva, s ezt teljes tisztelettel kikérve, reménylen, nem fogják rossz néven venni, ha e fontos tárgy fölött kissé részletesebben nyilatkozom. Ha valahol, egy bizonyára a törvényekben szükséges a rövidség, egyszerűség és világosság, honnan természet-zerüleg következik, hogy a törvényben nemcsak egyes szakaszoknak, hanem minden szónak részire saját jelentőségének, okának és okozatának kell tenne; és én teljesen meg vagyok győződve, hogy mind a kormány, mind a kerületi választvány híven tarták maguk előtt e szempontot, s midőn a királyi városokat osztályozni jónak látták, azt jelentőség, ok és okozat nélkül nem tették; és valóban ugy is van: ezen osztályozásban ugyan is mind a két törvényjavaslat nem kevesebbet állított föl, mint azon basist, mellyre a városoknak adandó politikai

jogokat s ezen jogok gyakorlatának formáit alapítá. A kormányi törvényjavaslat, melly egyedül a városok belrendezéséről szól, a városoknak ezen osztályozásához köti a választók és képviselők qualificatiójának minőségét, és a képviselők számát; a választványi törvényjavaslat hasonlóképen véleményez a belrendezésre nézve, miután azonban a k. városok országgyűlési szavazatára is kiterjeszkedik, ezen osztályozásra basirozza a kir. városok törvényhozási befolyását is. Nem kívánok jelenleg beléereszkedni abba: vajjon a kir. városok törvényes állásával, minélfogva általjában, és minden egymástól különbség nélkül képezik a 4dik rendet, ezen osztályozás megegyező, szükséges, ildomos és méltányos é? Fölveszem a dolgot mint factumot. Azonban azt t. rendek teljességgel föl nem foghatom, milly statushöleseségi elvnel fogva állította föl mind a kormányi, mind a választványi törvényjavaslat a népszámot basisul a városok osztályozására épen akkor, midőn ezen osztályozáshoz egyszersmind politikai jogokat köt? — Szabad legyen elemeznem kissé a tárgyat. Először is azon kérdés merül föl: mit akarunk minélfogva legelőször is? — Talán Magyarország városainak politikai jogokat adni, s ez által — törvényhozásunkba a democratia elemeit szintén beoltani. Épen nem, mert hiszen akkor nemcsak a királyi városokról, hanem általjában minden más városokról kellene rendelkezünk, miután hazánk kebelében több város létezi, a mellyek mind népszámra, mind anyagi és értelmi erőre nézve, egy némely kir. városokkal nemcsak mérkőzhetnek, de azokat fölül is haladják. Mi tehát jelen alkalommal teljességgel nem működünk democratia alapokon, hanem egyedül aristokratia alapokon fekvő törvényhozásunknak a legrégibb időköl fogva egyik kiegészítő részét, a 4dik rendet képező kir. városokat, mint a nemességgel hasonlólag privilegialis státust kívánjuk rendezni, és politikai jogaikat, a jelen viszonyokhoz és érdekekhez alkalmazni. De t. RRk! még azon esetben is, ha egészen democratia basison kívánánk működni, és nemcsak a kir. városoknak, de általjában minden városnak és minden az alkotvány sáncain kívül álló néposztályoknak politikai viszonyat rendeznők, ezen népszám szerinti osztályozásnak, és ezen osztályozáshoz kötött politikai jogoknak csak egy pillanatra sem lehetne tartható alapot kimutatni, mert még eddig nem akadt olly statushöles, ki megmutathatta vala, „hogy az emberek politikai jogai az emberek számától, és nem az emberek és nemzetek érdekeitől föltételeztetvők, s azon alapulnak.“ Es mit tesz ez különben is: számoknak adni politikai jogokat? az annyit tesz, mint a physikai vad erőnek előnyt adni az erkölcsi erő, a szolgáltatásnak a függetlenség, az oktalanságnak az értelmiség, a zsarnok önkénynek a szabadság fölött. Már pedig ezt a t. RRdek nem akarják, nem akarhatják. Ne gondolják azonban a t. RRdek, hogy a most mondottak által az emberek jogegyenlőségét kívánám megtagadni? Épen nem, ha azt meg akarám tagadni, meg kellene tagadnom először is saját állásomat, minélfogva mint azon ker. anyaszentegyháznak nemcsak egyik tagja, de papi állásomnál fogva elveinek hirdetője is vagyok, melly ker. anyaszentegyház magából a kereszténység elveiből kiindulva, a rabzoltságot megszüntette, kebelében soha nem türte, nem ismerte, és soha nem huza választó-falat ember és ember közé, egyházi főnökeit és fejt minden különbség nélkül a születési viszonyokra, gyakran a nép legelső osztályából választotta, és mai napig is választja; melly maga kebelében soha sem ismert más aristocriatát, mint a vallásos erkölcsiség és mivelte értelem aristocriatáját. Én tehát t. RRk. az emberek jogegyenlőségét keresztyéntől követelem is; — azonban a polgári társaságban nem is lehet szó az emberek jogegyenlőségéről, mert hiszen ezt a polgári társaság, valamint nem adhatja meg, ugy el sem veheti, ez a mindenek urának a d o m a n y a, mellyet vad erőszak leigázhat ugyan, de joggat semmi törvény el nem vehet, s fölötté nem rendelkezhetik; a polgári társaság ezéja tehát nem az, hogy az emberek jogait osztályozza, hanem egyedül az, hogy ezen jogokat, s ezekből folyó érdekeket, minden erőszak ellen védelmezze, megőjja, és föntartsa, — és ez a politikának föladata. — E szempontból kiindulva, megvalom mindig valamit improprius kifejezést találok abban, midőn az egyes polgároknak, a haza közügyeire való befolyását, politikai jognak nevezik; részemről a doig philosophiájával sokkal megegyezőbbnek, propriusabb kifejezésnek tartom e tekintetben, — a politikai kötelesség nevezetét. — Mert ha a politikai befolyás az emberek jogaihoz tartoznék, akkor ezen jogtól a társadalom senkit meg nem foszthatna, miután, mint fölebb is mondtam, a társaság az embereknek valamit jogot nem adhat, ugy el sem veheti, s ezéja egyedül az emberek jogainak megóvása, védelmezése és föntartása. De nem is lehet emberi jog a politikai befolyás. miután ezzel az emberség, mielőtt társadalomba lépett volna, nem bírt, nem bírhatott; ez egyedül a társadalomban keletkezett, abban fejlett ki, egy szóval társadalmi állapot, és mint illyen nem jog, hanem kötelesség. — Világos az a gyakorlatból is, — hogy míg az ész örök törvényei világszerte az emberek jogait egyenlőnek hirdetik; — a politikai befolyást a körülményekhez képest, külön külön formákba öltöztetik, és külön fejleményekben nyilatkoztatják. Én tehát t. RRk. a közügyekbe politikai befolyást azon kötelességnek tartom, minélfogva a honpolgárost egyenesen megbizva vannak polgártársai által, — hogy emberi jogai és érdekeikre fölügyeljenek, azokat egy részről föntartsák, védelmezzék, más részről fejlesztek és gyarapítsák. Azonban valamint emberi jogtól azért, mert valaki annak gyakorlatára nem képes, mellyek például a gyermekek, esztelenek, gubók, sat. megfosztani senkit nem lehet; ugy a polgári kötelességek egyes fajait, csak olyanokra lehet kiterjeszteni, kik azon kötelességek teljesítésére kellő képességgel bírnak; és így áll az főleg a polgári kötelességek legmagasztosbírókól, a társadalom közügyeinek intézésébe való egyenes befolyásról. — És ime t. RR. itt van azon választó vonal, melly a polgári társaságban a polgárokat politikai befolyással

birókra, és politikai befolyással nem bírókra osztályozza; nem a jog hanem a kötelesség, nem a személyes felsőbbség, hanem a személyes képesség, és nem a jogoknak csonkítása, hanem a jogoknak föntartása huzza a választó-falat, s innen nem a személyek száma, hanem egyedül a személyek képessége azon egyedüli basis, mellyre az építhetnek. A civilisált világ, s ennek működésében nyilatkozó emberi ész örök egységének bölcsesége így fogadta el ezen állapotot, — nyíltan vagy hallgatólag, de így, és nem másképen. — Igen természetes, hogy ezen állapotnál két kérdés merül föl, első az: miben álljon ezen kötelességnek megfelelő képesség? második az: ki bírálja meg ezen képességet, hogy az emberek jogai a társadalomban sem az egyesek, sem a tömegek despotismusának áldozatául ne essenek? E kérdéseket a civilisált világ, az ész örök törvényei, és az emberiség társadalmi létének több ezred-éves története tanulságai nyomán aképp oldotta meg, hogy „a képességet, a polgári állás függetlenségében, és értelmiségben meghatározván, ezen két tulajdonnak criteriumaül pedig az ingatlan, vagy ingó vagyoni elem, egy szóval birtok-qualificatiót állította föl. — A politikai befolyásnak tehát a civilisált világ által sanctionált elve, a polgári függetlenség és értelmiség, annak pedig criteriuma a birtok.” — Már most szabad legyen kérdésen a t. RR: vajon föltálatik e ez, az előttünk fekvő törvényjavaslatok 38, és 39ik pontjában? Ezen az ellenkező. Itt ugyan is a városok népszám szerint osztályoztatnak, és lejjebb ezen osztályozáshoz mérlegeteztik politikai befolyásuk egy része. Föltálatván ezen elv, a törvényhozásnak lehetetlen önmagával ellenkezésbe nem jönnie, és következetlenségbe az egyszer föltálatott elvvel. Illy következetlenség az különösen, midőn egy részről a városok népszám szerint osztályoztatják, a képviselők sőt a kir. városok o. gyűlési szavazata a népszámhoz van alkalmazva, és innen Nagyszombat város, hol annyira a független elem, s értelmiség, azért, mert csak 7000 lakossal bír, országgyűlési szavazatától megfosztatik; más részről azonban, ezen népszámból következő logikával tökéletes ellentétben, a választó polgárok száma, — melly a városok politikai befolyásának még is csak fötényezője, sőt lényege, nem a népszámhoz, hanem meghatározott qualificatiókhoz van kötve. — Már csak ez oknál fogva is, nem találhatom föl az előttünk fekvő törvényjavaslatban azon philosophiai alapegységet, mellyel minden törvényes codificatióknak bírnia kell, és melly nélkül a törvényhozásnak nem észszerűt, hanem önkényzerinti basisa van, azon latin közmondás szerint: sic volo sic jubeo, stat pro ratione voluntas. De nem is lehet semmi képzelt alapos okot találni arra, hogy a városok illy népszám szerint legyenek osztályozva, mert föltésem azt, hogy a törvényjavaslatban a kir. városok, mint privilegizált osztály rendezésének, egy kis democraticus mázt kívánnak adni, és azért állították föl a népszámot basisul. Kérdem a t. RR: vajon alapos ok e ez? Részemről tagadom. /Europában nem ismerem alkotmányos monarchiát, mellynek alkotványa terjedtebb és tisztább democraticus basisra volna alkotva, mint Norvegiát. És vajon Norvegiában a politikai befolyás, a képviselők és törvényhozók választása a népszám szerint történik él? Ezen ellenkezőleg, és pedig úgy annyira, hogy nemcsak az általános népszám, de még a választók számához sincs alkalmazva a képviselők és törvényhozó tagok választása: mert míg a választók száma szerint elosztott községi kerületek száz választó után választanak egy képviselőt, addig a városokban 50 választó után esik egy képviselő. Továbbá a törvényhozáshoz a községi kerületek, bár szám szerint majd tízszeresen meghaladják mind népszám, mind a választó képességgel bírők száma szerint, a városok lakosait, mégis, a Storting tagjainak csak három negyedrészt választják, míg a városok követői a tagok számát egy negyedrészen egészítik ki. És ezt azért, mert a városokban a függetlenség mellett nagyobb értelmiség is föltételeztetik. Ne kívánjunk tehát t. RR. democraticusabbak lenni elvben, mint Norvegia, az nemcsak körülményinkhez nem való, de az egész civilisált világ nézeteivel ellenkezik. A magyar törvényhozás föladata nagy és dicső jelség; egy 800 évet túlhaladt, és a nemzetet jó és bal sorsában megőrző alkotványának részeit kell reformálnunk; e föladat a milly dicső, de olly terhes egyszersmind, s hogy nyíltan kimondjam, abból áll: hogy a reformot a radicalismustól megmentsük, és valamint élet és boldog jövőnk számunkra egyedül a reformokban nyílik, úgy bizonyos nemzeti és alkotványos halál vár reánk a radicalismusból. Nem célozom itt azon irányt fejtegetni, mellyel korunk radicalissusa magának kitűzött; szabad legyen azonban csak pár szót említenem Franciaország egyik legnagyobb szónokának e napokban tartott és a kamrákat átvilányozta beszédéből, ki is a schweizeri ügyekről szólván, az ottani állapotról mondá: „nem nevezhetem azt szabadságnak, nem anarchiának, mert az sokkal borzasztóbb mint az anarchia, az a radicalismus.” Méltóztassanak a t. RR. bölcs figyeimükbe venni, hogy ha most itt a kir. városok rendezésénél a népszám elvét elfogadjuk, és a politikai befolyást ehhez mérjük; majd mikor eljő az idő, hogy a törvényhozás teremében nemcsak szó lesz a népképviselétről, ha a tett kora is elkövetkezik, milly joggal lépnek akkor vissza az egyszer elfogadott elvtől? s ha majd akkor a népképviselést a népszám szerint fogadják elfogadni, alig szükség mondanom, hogy nem a függetlenség és értelmiség, sőt főleg felső vidékeinket tekintve nem a nemzetiség fog hazánk törvényhozó teremében tulnyomólag képviselteni, és minthogy a müvelt népszám egyáltalában kisebb számu, — mivel az emberiség arra van elítelve, hogy annak legnagyobb része a helyett hogy elméjét művelje, mivel a földet, különben élelmétől megfosztatik; egyéb iparágakkal foglalkozik, különben szükségét és kényelem hiányait kellene éreznie, minthogymondom a társadalomban a müvelt osztály mindig kisebb számu, — ezen elvnek szembeeszkő és közvetlen következtése nem lehet más, mint hogy a társadalom a tudatlanság kormánya alá vettetik. És ide fognánk jutni a fölvilágosodás nevében; egy vad állapot, és szolgaság felé hajtának, és pedig a legkiálthatatlanabb szolgaság felé, mert ez a függetlenséget alája vetné a függésnek, az értelmet az értellen-

ségnek, melly szám által elősegítve, egy kiterjedt, és sokszorozott értelmesség. De egy új nemű feudális anarchia felé is hajtának, melly az aristokratia tökéletes kiirtása után, a társadalmon rémület s földulások által ütött véres sebek enyhítésére, egyes ember despotiáját, mint kisebb rosszat, szomorú jótétemény gyanánt idézendő elő. — Bölcsen tudják a t. RR. miként a törvényhozásnak nem ez föladata; egymás neme az a liberalismuskak, mellyet a törvényhozónak szeméi előtt kell tartania, hogy a jövő érdekeit biztosíthassa, és a jelenét megkímélje; hogy ne érdekgülyöletet, hanem érdekjártékat idézzen elő; soha ne legyen barátja az elnyomásnak, s egyedül a renddel páruult szabadságot vion; s midőn így a nemzet életfejlesztését vezérli, mindig a normalitás utján maradván, soha se lökje el lábá alól a természet lajtorját. Ezen liberalismus illet a törvényhozót: ki így a fönlálló institutiók, s a kifejezett népszükség között, szünteleni egyensúly tartásra hatván, rendes fokozatokon keresztül két részre különzi az államnyokban a néposztályt, s annak, melly erkölcsileg erősebb, s physikailag gyöngébb, több szabadságot; annak pedig, melly physikailag erősebb, és erkölcsileg gyöngébb, több féket ad. Csak így tarthatik fön az okos egyensúly, melly a szabadságot a féktelenségtől, az erkölcsi erőt az elnyomatástól megőrzi; különben ha az ugy is forrongó erőhöz, a physikailag erős, de erkölcsileg gyenge embernél, (ki önkényen kívül más ösztönt alig ismer) a szabadság bal értelmezése által, a toleros természethez még erősítés nyújtatik, áruulás követetik el az emberiség ellen ép úgy, mint más részről vad zsarnokság gyakoroltatik ott, hol a müveltebb s erkölcsileg erős, de olly emberektől, kiknél a természeti erők s vadöztönök lankadásban vannak, a szabadság elvonatik, s ez által az emberi önállóság s egyediség eltöröltek. Ezeket előadva t. RR! a városok osztályozásának nézetem szerint nem lehet más basisa, mint az, mellyen a kir. városok politikai befolyása alapszik, ez pedig nem a népszámból áll, hanem képezik azt azon független érdekek és értelmiség, mellyet a kir. városok képviselnek, és hogy a t. RRk egyedül ezen független érdekeknek és értelmiségnek kívánnak politikai befolyást adni, azt nemcsak az e teremében jelen országgyűlés alatt elmondott szónoklatok, de a mült országgyűlések, és az előttünk fekvő törvényjavaslatnak azon megállapodásai is bizonyítják, miszerint a választó polgári és képviselői képességeket, bizonyos qualificatiókhoz kötétek, melly qualificatiók criteriumaül szolgáljanak azonpolgárok függetlenségének és értelmiségének. Alázatos indítványom tehát e szakasz illetőleg, mellyet a t. RR. bölcs ítélete elébe terjesztek, és figyeimükbe ajánlani bátor vagyok, abból áll, hogy a városok osztályozásánál, ne méltóztassanak általában a népszámot, hanem egyedül a választó polgárok számát fölvenni. /Pest városa kivételt képezvén, állíttassék föl 3. osztály a censusnak, és mondassék ki: azon város, mellyben az 16. osztálybeli census mellett kikerül bizonyos meghatározandó száma a választóknak, az politikai értelemben véve, nagy város; azon város, mellyben csak a 2ik osztálybeli census mellett kerül ki a t. Rendek bölcs belátása szerint meghatározandó száma a választóknak, az közép város, és választóji ezen 2ik osztálybeli censushoz fognak mérlegeteztetni. Vége azon város, mellyben ezen száma a választóknak a 2ik osztálybeli census mellett ki nem kerül, az kis város, és választóji a 3ik censushoz lesznek kötve. — Illy módon t. RR. a városok osztályozásának és ezen osztályozáshoz kötéendő politikai befolyásának erdeke lesz statusphilosophiai alapja; mert a városok független érdeke és értelmisége, épen ezen választó polgárok által képviseltek; erre bátran lehet építeni aztán, mind a képviselők számát, mind az országgyűlési szavazatnak arányát; — sőt bátran lehet majd ez elvre építeni idővel az egész népképviselési rendszert; ellenben, ha a t. RR. a népszám mellett megmaradnak, nemcsak hogy örökös realmondásokba kellend jönniök, mert építvényök semmi realis alappal nem bírand, s könnyen megtörténhetik, hogy midőn az alkotványos függetlenségnek a független érdekek és értelmiség által kívánnak acquisitiót tenni, épen a proletariusi anarchiának, vagy servilismuskak elvét alapítják meg, a szabadság és függetlenség megtérhetlen karára. Indítványomat kegyes pártolásokba ajánlom.

Ezen beszéd után köv. szövezt:

Sz e m e r e B. Körültekintvén észrevehetni, hogy elmult azon idő, mellyet a k. és rr. a tanácskozásra rendszeresen fordítani szoktak. Ezért nem fogok hosszu lenni, nem bocsátkozom vitába az előttem szólott követ urral azon szavak értelmével s összeállításával fölött sem, mellyeket mint radicalismus anarchia, democratia stb. beszédében emlegetni méltóztattak, s annál kevesebb bocsátkozom vitába, mivel bár végül gondolatait szerkeszteni igyekezett, de annak irányát bajos kitálatni. Midőn azon elvet állítja fel, hogy a jogok pusztán hely és községi lakosok száma szerint nem változhatnak, ezen téren üdvözölöm, mert e szerint némileg a törvényelőtti egyenlőség elvét proclamálta, és itt szivesen találkozom; de ezen elvnek alkalmazásánál fogunk e tovább találkozni? azt nem tudom; kételkedni nem akarok, tehát csak várakozom. Hanem azon másik elvben már nem osztozhatom, hogy állíttassék fel három categoria, és a mennyit mindenik categoria, p. o. a fekvő birtok, az ipar stb., egyegy városban kiad, annyit bírjon joggal, de nem mint személy, hanem mint fekvő birtok, mint ipar, azaz én a jogot a statusban a személynek adom, a census csak ragszatk, pótlék mellette, ellenben az előttem szólott szerint, ha ugyan hosszabb fejtegetését jól fogtam fel, a jog ugyszólván a birtoknak, magának a censusnak adatkék, mi megfordított világ lenne, nézetem szerint. Abban sem osztozhatom, hogy még a törvényhozási befolyást sem kellene a népesség bizonyos számához kötni, hát mihez kössük? a holt birtokhoz? az iparüzet gépeiseihez? Kell lenni bizonyos aránynak, melly szerint a törvényhozásbeli befolyás a népnek adatik, — és ha

az áll is, hogy kiben a census is feltálatatik, az p. o. választó, mindenik ez országban, de az nem következik belőle, hogy ha egy kis városban egy pár száz választó van, annak egyenes törvényhozási befolyása legyen, hová az érdeket ur célozni látszik. Mi a városok háromféle osztályozását illeti, kis, közép, nagy város, azt, arra nézve, magam is szükségtelemnek látom, hogy valaki polgári jogát megnyeri, tehát egyformaságot o-hajtok, hanem a közigazgatás rendezésében jöhetnek elő ollyan kérdések, mellyeket e megkülönböztetés alapján kell elintézni, azonban ez történi a személyes jogok rövidsége nélkül. Egyébiránt nem szándékozom sem felelni, sem czáfolni, szóval azért álltam fel, hogy a mint már jelentem eleve, a választói képességre nézve, indítványt kívánok tenni, azon két új elv alapján: 1) hogy a községi és országos választási census megkülönböztessék, és 2) hogy a városok között e tekintetben, a fővárost véve ki csak, nem tevéen különbséget, mind egyik, mind a másik országszerte egyenlő legyen. Indítványom pedig ebből áll: (olvassván a 29ik §t, utána két új §t ajánl) és kérem a rendeket, hogy miután ez a választványi javaslatból elvben és alapon különbözik, azt a holnapi tanácskozás előtt kinyomatni méltóztassanak. (A kinyomatás elhatározottat.)

Kossuth L. (Pestm.) Borsod érdemes követének legújabb indítványára most nincsen észrevétele, majd ha, mint megrendelék, kinyomatva lesz, tárgyalás alá lehet venni az általa javasoltakat, jelenben csak arra kéri szóló a rendeket, hogy a 38. §ra nézve végzés nélkül ne oszoljanak el. — Egyébiránt, hogy az esztergami káptalan követe ez ártatlan munkálatban miként kereshetett radicalismust, szöve megfogni képtelen. Valamint a törvényhozás terén nem akarja kutatni, mellyik a liberalis és conservatív elv, úgy nem hiszi, hogy valamely mü jóságát a radicalismus vagy liberalismus eléggé characterizálná. Hiszen mind ezen szavak ugy rejthetnek maguk alatt jót vagy rosszat, ki mint értelmezi, ki mit talál alattok, — így például a tisztelt követ ur is, — a radicalismust, ha kivált a schweizeri legközelebbi eseményeket érti alatta, valami borzasztónak hiszi. — Hogy előtte szólott tisztelt követ ur az emberi jogok egyenlőségének barátja, köszöni, s hogy mint fejtegeté, van ennek a keresztyén vallásban nyoma, szóló is megismeri; de más részről az is igaz, hogy a keresztyénrevelatiót valló népek is sokat szenvedtek a hatalomtól, melly e jogegyenlőséget el nem ismeré. A keresztyénrevelatio — szóló szerint — egy hosszu váltót ad a tul életre, s azt mondja, hogy a nép türjön, szenvedjen, majd mindezekért a más világon jutalmát veszi, csak reméljen: azonban van egy másik revelatio is, a korszellemé, melly azt mondja, hogy mi még e földön boldogok legyünk. Ez uton szeretne haladni: de ha e szóra királyi város tekint, minden jogegyenlőségi alapnak el kell veszni szeméi elől, mert más városban akármennyi legyen az értelmiség, a képesség, az szóba sem jöhet e munkálat alatt, mert ez korlátokat szab. A népszám, minden alkotványos institutióban szerepet játszik, s azt kizárni nem lehet, csak hogy a népszám nem olly basis a választási képességre, mint követ ur hiszi, mert például ha az mondatik, hogy Éjszakamerikában 40,000 népre esik egy képviselő, nem teszi azt, mintha ennyi népség összesen választana egy képviselőt, hanem hogy ennyi között találatik annyi, kiket a törvény a választási képességre alkalmasnak, elégnék tart. A népesség ideáját bárminő qualificatiók mellett is kizárni nem lehet. Itt jelen munkálatban, nem lehet a királyi városok sorsát azon bizonytalanságban hagyni, hogy előbb megvizsgáljuk: vajon van e bennök ennyi meg ennyi választásra képes, hanem tekintetbe kell vennünk a történeti alapot, melly szerint a kir. városok, mint illyenek a törvény által már bizonyos jogok gyakorlására képességgel ruhátatának föl. A városoknak e 38. §beli osztályozását szóló is örömet elkerülné, de nem lehet. Azért még most a §t épen hagyatni kívánja, majd a következők mutatja meg, mire használható ez osztályozás.

Ezzel az ülést, késő levén az idő, elosztott.

31ik főrendi ülés febr. 10. d. e. 11 órakor, elnök nádor o fensége; tárgy: hitelesítés, és több r. üzenetek. Nádor o fens. megnyitván a tanácskozást, Ghicz Kálmán n. ítélőmester felolvassa az urbéri örökvalást tárgyában készült válaszüzenetét a m. főrendeknek; a tek. rr. hez Rudics József bácsi főispán: az 16 §us ezen szavaiban, „ez időig alkotott törvények teljes sikert nem eredményeztek” a teljes szó helyett „várt” szót tétetni kíván. Ez elfogadlatván, második észrevételével az üzenetben fölemlített urbéri törvények akadályai közül kihagyatni kívánja azt: miszerint az urbéri birtokon fekvő teher megemelésé ellen semmi biztosíték nincs, mert ezt alapos oknak nem tekintheti, marad. Gr. Telek L. El akarja kerülni a rrrkeli polemiciát, és azért az üzenet előzvényeit kihagyatni, mint szinte annak előleges kijelentését, hogy a fürdek most még elvben sem mondják ki az általános kényszerítő törvényekhez járulásukat; elegendőnek hiszi megemlíteni azt: hogy a fürdek végelhatározásukat föntartják, marad. A 2ik §ra nem volt észrevétel. Gr. Erdődy: Ha jól emlékezik a határozatban nem úgy volt ki-

mondva, hogy az örökvaltság kényszerítő törvény mellett egyes jobbágyoknak, vagy pedig jobbágy községeknek engedjék meg — azért a \$ ezen részét kihagyná. Úr. m. é. nyi J. tolnai főisp: osztózik az előtte szólnak nézetében, mivel ha egyes jobbágyoknak kényszerítő megváltása itten szóba hozatik, csak a választványnak munkája lesz bajosabb. Továbbá kívánja a „jobbágyosság” szót jobbágyközséggel fölcseréltetni. Gr. Teleki D. A' választványt előzvényeit kihagyatni kívánja, mivel az üzenet eleje és vége között ellentét van. Az elején mondatik: hogy a földesuraknak idegenkedése az örökvaltság akadályul nem vehető, s még is a végén reájok kényszerítő törvény sürgettetik. Marczibányi: meg akarja tartani a szerkezetet. Gr. Teleki L. Igen keveset hagyja meg az üzenet előzvényeiből. — Nem egyedül egész községre szeretné a kényszerítést kimondani: mert ez által az egyik compossessor jobbágjai a másik compossessor jobbágjaitól külön meg nem válthatnák magokat. Sikovics verőcei főispán: A' kényszerítést egyes jobbágyok megváltására kimondani azért nem lehet, mert így az örökvaltság egyik alapelveinek, a földesur teljes kármentesítésének, eszközlését el nem érjük. Gr. Teleki Lászlót meg lehetne nyugtatni, ha e' szó helyett „jobbágyosság”, „jobbágyközségek, vagy egyes birtokosak összes jobbágjai” tétetik. Ghiczy Kálmán: Elfogadják tán a' főrdék ha a' 3dik \$ ezen szavaitól „minden oldalról megfontolást” stb, egészen kimarad. Ezen szó „jobbágyosság” pedig kihagyatván, helyébe ez tétetik: jobbágy község, vagy egyes birtokosnak ugyanazon községbeli minden jobbágya. Országbiró: Elfogadja az ítélmester javaslatát. Gr. Teleki L. Mint fenebb kihagyatni kívánja az üzenet azon sorait, melyek magyarázók: vajjon az általános kényszerítő törvények elvben kimondása még most czélzzerű é vagy nem. Gr. Cziráky János azonban megjegyvezvén: miszerint a' rnek erre történt fölhívását hallgatagon mellőzni nem lehet, marad. Gr. Erdődy: Az örökvaltsági választványhoz is, mint ez az élelmzésinél történt, szakértőket is kíván kineveztetni. Gr. Cziráky J. Az üzenetben nincsen kimondva a' szakértők mellőzése — s azért maradhat a' szerkezet. Meghitelesítették ezek szerint az üzenet legközelebb a' rrkhez átvitelti határozatot. Felolvastatt ezután a' magyar nyelv és nemzetiség tárgyában kelt főrendi válasz — s nyomatás alá bocsáttatni rendeltetett. A' rrknek a' mutakozó inség tárgyában kelt üzenetök, csekély szerkezeti javítással elfogadtatt. — A' sérelmek összeszedésére kinevezett rendi választvány névsora a' főrendekkel közöltetvén, s ezen választványhoz járulásuk a' főrknek is kikéretvén ó cs. kir. főhercegsége a' főrr. részéről is választványi tagokat nevezett. Olvastattak továbbá b. Horeczky Antal, b. Baldacci Antal országgyűlésre meg nem hivatásuk miatt kelt üzenetek, s fölrírási javaslatok — mik fölterjesztetni határozattak. A' mult hongyülésen fölterjesztett bányatörvényjavaslatra adandó királyi válasz sürgetése iránti rendi üzenet elfogadtatt — elfogadtatt végre a' rrknek a' vágúj helyi prépost és Pozsony városnak meg nem jelenésük iránt kelt üzenetök. Mindezekről a' rendek szóbeli válaszsza tudósítatni rendeltetvén, a' mai ülés eloszlott.

Előleges: A' febr. 21kén tartott kerületi ülésben a' polgári qualificatiók fölött tanácskoztak a' rr. foly-

matólag, mely alkalommal a' szerkezetből e' szavak: „kik földesuri hatalom alatt állanak, választók nem lehetnek” Bácsmege indítványára kihagyattak. Szavazás történt azon indítványra is: hogy olly izraeliták, kik a' szükséges qualificatióval bírnak, s különben polgártársaik bizalmát bírják, a' választók közé fölvethetessenek, de a' többség elbuktatá; hasonló sorsban részesült Győr indítványa, mely a' qualificatio alapjaul az adót is vétetni kívánta. A' háztalan iparosak, és oklevelesek polgári képességéhez egy évi lakás, és kis városban 40, középvárosban 60, nagy városban 80, Pesten 100 p. f. os lakbér kívánatik. Csupán oklevél a' polgári jogok gyakorlására elegendő képességet nem nyújthat. A' szépirodalommal foglalkozók polgári jogokat csak úgy gyakorolhatnak, ha — például Pesten — 800 frt biztos jövedelmet mutathatnak ki.

A' febr. 22én tartott kerületi ülésben az elnökség által benyújtott nm. gr. Szechenyi Istvánnak a' közlekedésekről írt legújabb munkája, melynek előszava a' felleges hazához felolvastatván azon választványhoz utasított, mely a' fiumei vasút ügyével is foglalkozik. Ezután áttértek a' rr. a' városrendezési munkát folytatolagos tárgyalásra, melynek a' kiváltságok mikénti meghagyására szóló 44dik \$a élelnebb vitát támasztott, minthogy az a' haszonvételek és kiváltságok gyakorlását csak az eddigi polgárookra életük fogytaig tartja fen. E' st a' városi követek ostromlották, de a' többség változtatás nélkül hagyá meg.

KÜLFÖLD.

SPANYOLORSZÁG. Párizsban febr. 2kán a' börszen azon hir szállongott, miszerint a' kormány sürgöny útján tudósítást kapott a' spanyol királynő súlyos megbetegüléről.

ANGLIA. E' közben a' hajózási törvények megtartására mindenmódot el követnek az érdekeltek. Febr. 2. egy emlékirat azon törvények életben tartására való Victoriának lehető legnagyobb figyeltatással általnyújtandó. Az e' végelt megbízott küldöttséget a' londoni révészek, hajósok, matrózok és hajócsok nagy tömege lobogó zászlókkal követendő a' királyi palotához. Hasonló czélú küldöttség Stepany-Greenben is határozottat.

FRANCIAORSZÁG. A' kereskedelmi miniszter egy külön orvosi bizottságot nevezett ki, mely véleményét adjon a' közegészségi kérdések, az epemirigy elharapozását akadályozató rendszabályok s a' mirigyestekbeni veszteglési ápolás rendezés iránt. A' francia kormány egyik legnagyobb hadi gőzösét Nápoly felé indította. Természetesen a' végelt, hogy a' nép felszabadulási törekvéseit gátolja.

Abbé Lambert, ki az egész 1789ki forradalomban részt vett s gyóntatója volt a' forradalmi törvényszék által elítélteknek, ki aztán a' consulatust, császárságot, restaurációt és juliusi zendülést megélt, s ki Marie Antoinette, Philippe Egalité, a' girondisták s több efféle nevezetességek utolsó óráji közlésével Lamartine urat képessé tette a' girondisták történetének olly érdekes megírására. Bessancourtban y Montmorency völgyben életének 86dik évében meghalt.

Toulonból hivatalos tudósítást kapott állítólag a' kormány, mely szerint Abdelkader vonakodik Párizsba menni, mielőtt a' közte s Aumale herceg közt alku forma szerint helybenhagyatnék.

NÉMETORSZÁG. Münchenben is tanuló zendülés történt február közepén. Az öt osztályu (Franconia, Palatia, Bavaria stb) egyetemi ifjuság keblében Landsfeld grófnó ösztönzésére egy hatodik: Alemannia, támadt, mi a' többi osztályban ellenhatást idézvén elő, végre sérelmes összeütközéseké fajult s igen az egyetem bezáratását vonta maga után. Ez ismét a' polgárságban támasza elégtelenségét, mellynek esilapítása végett, miután az egyetembezáratási okok elégtelensége bebizonyult, az intézet ismét megnyitattott, Landsfeld grófnó a' városból kiutasított, az alemannok szinté odahagyák Münchent, s ennek nyugalma ismét tökéletesen vissza lón állitva.

OLASZORSZÁG. A' nápolyi sergek jan. 27én egy legutolsó nagy megtámadást intéztek Palermo város ellen, azonban dühös viaskodás után nagy veszteséggel visszaverettek s részint hajókra menekültek, részint a' szárazföldön futottak szét, nyomon üldözöttvén a' boszszuvágyas sziciliiaiaktól. E' nap foglalák el a' palermaiak a' banképületet, mellyben állítólag 800 ezer darab aranyat találtak. A' fellegvárat, mellyet ez új állásukról szerencsésen ostromolhattak, újabb hírek szerint csak febr. 1jén kerítették hatalmukba. Legújabb tudósítások szerint a' sziciliiaiak az adott alkotványt nem elégtültek meg, hanem egy Nápolytól egészen független királyt akarnak. Régi alkotványuk egyik cikkelye szerint ugyanis joggal bírnak a' koronát megürültek nyilatkoztatni, s ezen jogot most akarják használni. Illyetén nyomozó körülmények közt a' nápolyi király csakugyan Anglia és Franciaország közbéjárulását kérte s Minto lord azonnal Palermoba utazott a' kedélyek kiengesztelése végett.

A' szardiniai király is alkotványt engedett statusainak, melly is Turin főváros s az összes szardiniai statusok végtelen öröme febr. Skán hirdettetett ki. Valamennyi bolt a' fővárosban zárva volt az napon s este Turin legfényesb kiállításban ragyogott. A' toscanai statusoknak is kilátásuk van alkotványra. Jan. 31kei nagyhercegi motu proprio egy bizottságot nevez ki a' statutanács szerkezetének terjedelmésítésére, mi nem jelent mást, mint hogy Toscana nem sokára, egy az ujan rendezendő helyhatósági rendszeren alapuló népképviselőt nyerend. A' fenemlített motu propriót Lucában azonnal megjelent után virágokkal fölkészítve népmőrivalgás közt diadalment hordozák az utcákon szerteszt s más naptedeumot énekeltek a' székesegyházban.

Paviában jan. 7kén a' katonaság és polgárság köztigen komoly összeütközés történt. Alkalmul szolgált erre egy temetési gyászenet mellett áthaladó katonasízt szivarral tallátása, ki a' körötte hirtelen összegyűlt sokaságon keresztül karddal vágván ki magát, miután segítségére sietett bajtársa követ homlokán találva földre terítettett, a' néptömeg rivalgó lármájára több tiszt sietett a' helyszínére s tisztársokat vérben fetrengve látván, kivont karddal üzték a' népkaságot széllyel. Este Ferenczy kapitány az utcán menvén, egy házból intézett puskalövessel melle alrészén súlyosan sebesített meg. Ez iszonyu jeleneteket vont maga után, mellyek részletei még nem tudatvák. Ugyanaz nap s ugyanaz órában Paduában is fordultak elő nyugtalankodások, mellyeknél állítólag öt tanuló sebesített meg s egyik meg is halt közülök. Paviában is tanulók kezdék a' tusát.

25ik szám.

† „Elemi oktatás” című 6 1/2 iv-re terjedő, sok tekintetben czélszerűen hasznos munkának 500 példányival megajándékozta tlván, szerzője által a' kisdedovókat képező és példány intézet, mind a' munka hasznossága mind a' jó-

tékony czél tekintetéből azt mindenkinek ajánlani hátkorkodom. — Egyegy (kötetlen) példány ára 10 pengő krajczár. Kapható alulírtnál. Ney Ferencz, k. o. képezdei igazgató, (Terézváros, Valero-utca, int. épület).

† Csöd szakács-állomásra. A' pesti nemzeti Casino részéről ezennel közhírré tétetik, hogy az intézetnél levő szakácsi állomás e' folyó év sz. Jakab napján megürülvén, azt elnyerni kívánók alulirt igazgatóságához

legfeljebb folyó eszt. junius (első) napjáig folyamodjanak, a' hol is az állomással járó esztdei fizetésről s kötelezettségről bővebb értesítést nyerhetnek. Kelt Pesten február 19én 1848.

Hajnik Pál, n. Casino igazgató által. 1-3

† A' pestmegyei gazdasági fiók-egyesület

folyó eszt. martius 9kén reggeli 10 órakor Pesten a' nemz. Casino kisebb teremében közgyűlést tartand, mellyre a' tcz. egyesületi tagok, s ügybarátok mentül számosabban megjeleneni ezennel tisztelettel fölkéretnek. F. ó. th, februárius hó 15én 1848. T. é. y. Károly, egyes. tit.

58. Árverési hirdetés. A' nagymélt. magyar kir. udvari kincstár kegyes jóváhagyásából közhírré tétetik, hogy az 1847ik esztdei diósgyőri urad. termésű 44 hordó majorsági, és 238 hordó dézmaborok 1848. eszt.

martius hó 31ik (harmincegyedik) napján Miskolcra a' k. kasznári lakban tartandó nyilvános árverés után a' leg többet ígérőknek készpénz-lefizetés mellett eladatni fognak. Kelt Miskolcra, január hó 31. 1848. 1-3

59. Árverési hirdetés. Néhai méltóságos és főtisztel. szalai báró Barkóczy László, székesfehérvári püspök ur hátrahagyott tömegéhez tartozó különféle ingó javak, jelesül: szelenczék, órák, tükörök, csillárok (Luster), képek, szőnyegek, kocsik, lovak, lószerszámok, közönséges és aszaborok s egyéb

tárgyak f. eszt. martius 13án (tizenharmadikán) és reá következő napokon Székesfehérváron létező püspöki lakban nyilvános árverés után a' leg többet ígérőknek tüstinti készpénz-lefizetés mellett el fognak adatni. Venni szándékozók a' nevezett helyen reggeli órákban megjelenésre hivatalosak. 1-3

É R T E S Í T Ó.

1848.

Pályázati hirdetés. Felsőbb rendelethez képest ezennel közhírré tétetik: hogy Pauler Tivadarnak, a' zágrábi királyi fötanodában természet- és magyar közigazgatási tanárnak, a' győri királyi fötanodában ugyanazon tudományok megürülve volt tanszékre áthelyezésére által megürült zágrábi fötanod-

dai tanszék betöltése végett, mind a' magyar királyi tudomány-egyetemnél, mind pedig a' zágrábi fötanodánál tartandó pályázásra határnapul folyó eszt. julius hó (hatodika) tüzetett ki.

Kelt Pesten, február 18kán 1848. Szoblahói Pál ma Elek, egyetemi tanács jegyző. 3-3

† Hirdetvény. A' pesti nemzeti Casino részéről e' folyó eszt. január 30án tartott közülés határozata következésében, az intézet azon részes tagjai, kik ével megelőző hasonló tartozások pedig most az 1846. és 1847dik esztdei részvénydíjakat mindekkorraig be nem fizették, ezennel arra figyelmeztetnek, hogy azokat e' f. eszt. juniusi

közültség okvetetlen befizetni el ne mulasztják, ellenkező esetben e' kitűzött határnap után törvényesen meg fognak idézteni; — az 1846dik ével megelőző hasonló tartozások pedig most nyomban törvényes uton behajthatók levén. Pesten, február 19kén 1848. Az intézet igazgatósága által 3-3

† A' kisdedovási eszt me eszték a' kisdedovó képző intézetben ezentul is minden hónap utolsó vasárnapján (d. e. 9 órakor) fognak tartatni, mellyekre a' kisdedovás és nevelés minden barátja szívesen meghivatik. Ney Ferencz, k. o. képezdei igazgató által.

Gabonár váltógarasokban.

	Tisztalabru	Kétszerez	Rozs	Arpa	Zab	Kukoricza
Pesten, febr. 22.	(pesti m.) 250-260	190-200	160-170	120-130	80-86	100-108
Pozsonyban, „ 18.	(pozs. m.) 170-195	—	—	95-108	66-70	105-112
Zágráiban, „ 31.	200-230	170-180	155-166	—	65-75	120-125
Győrött, febr. 12.	145-185	110-130	110-130	80-88	52-60	75-78
Mosonyban, „ 17.	155-200	140-155	130-150	85-105	55-65	90-100
Temesvár, „ 11.	150-170	—	90-95	65-70	40-45	50-—
N-Szombaton, „ 14.	174-175	—	33-45	100-104	63-64	—
Baja, „ 30.	155-160	120-130	—	50-55	45-50	60-—

Statuspapir- és részvény-árkelet. Bécs, Febr. 21kén 1848.

bankrésztvény	1538 fr.	pesti lánchid-részvény (100 fr.)	92 frt.
1834ki 500 p. frtos kölesön	755 „	bécs-glognitzi vasut (100 fr.)	105 „
1839ki 250 p. frt	275 1/2 „	pozsony-nagyszombati (100 fr.)	— „
Eszterházy sorsjegy	59 1/2 „	középponti (100 fr.)	81 „
Cs. kir. arany 4 fr.	36-38 kr.	duna-gőzhajózási 500 fr.	595 „